

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Virker for et skønnere Danmark

Til
Tønder Kommune, Teknik- og Miljøudvalget

Charlottenborg den 1. februar 2021
(25.08)

Hastværk er lastværk

En privat investor har udviklet en plan for en oplevelsesattraktion i Tønder Kommune, der blandt andet skal omfatte et 25 meter højt tårn, formgivet af BIG. Tårnet, der synes inspireret af Camp Adventure ved Rønne, vil kunne ses vidt omkring i det flade landskab. Det vil fremstå som et monument i området.

Akademiraadet vil ikke tage stilling til det konkrete projekt, da det fulde projekt-materiale ikke er tilgængeligt, men rådet vil gerne rejse en principiel debat om udviklingen af attraktioner i Danmarks natur.

Turisme spiller en stor rolle i de mange kommuner i Danmark, der rummer skønne og særprægede landskaber. Danmark har ikke høje bjerge, men til gengæld er her vidtstrakte horisonter, og mange forskellige former for vandlandskab, fjorde, søer, åer, moser og ved Tønder Kommune, Vadehavet, der er et UNESCO verdensarvsområde.

Turisterne kommer fra andre steder i Danmark, og i høj grad fra vores nabolande, Norge og Tyskland. Og de kan give arbejde og indtægter til mange danskere, der lejer sommerhuse ud eller vedligeholder dem, til danskere, der arbejder i servicebranchen som campingpladser, hoteller, restauranter og butikker, og til folk, der arbejder i attraktioner, som museer, forlystelsesparker og naturattraktioner. Turismen bidrager væsentligt til økonomien i områder, der er udfordrede af vandringen fra små til store byer. Det er en god ting.

Det er imidlertid værd at tænke over hvilken form for turisme, man gerne vil tiltrække. Det er en kendt erfaring mange steder i Europa, at discountturisme er en kortsigtet gevinst og dårlig langsigtet økonomi for et lokalsamfund. Og nogle former for turisme skræmmer ligefrem andre turister væk. I Danmark har vi for det meste undgået de helt grelle eksempler, som vi nok især kender fra Spanien, men som findes overalt i Europa. Her har discountturisme ført til ødelagte landskaber og svigtende besøg.

I Danmark har mange årtiers arbejde for beskyttelse af både natur og kultur ført til landskaber og byer, der ofte roses for deres skønhed af vores gæster fra andre lande. Men siden kommunalreformen i 2007 har det været kommunernes ansvar at fastholde de lokale værdier, og det har været en udfordring mange steder. I mindre kommuner er der færre ressourcer til forvaltning af kulturarven end der var i amterne, og ambitiøse investorers forslag kan virke fristende. Inspirationen kan komme fra helt tilfældige steder og kan mangle tilpasning til den lokale sammenhæng. Det er ikke altid, at lokale investorer og politikere husker, at deres beslutninger kan påvirke naboerne både i kommunen og uden for den.

Det betyder, at vi løber en risiko for at ødelægge kultur- og naturværdier, vi ellers beskriver som umistelige.

Når man planlægger attraktioner, er det vigtigt at overveje, hvilke kvaliteter der allerede er på stedet, herunder hvad der karakteriserer et steds landskab, og hvad der opleves som smukt der. De gode attraktioner er dem, der fremhæver og løfter det særlige ved netop det sted, som Tirpitz Museum ved Blåvand, tegnet af BIG, eller Vadehavscenteret nær Ribe, tegnet af Dorte Mandrup Arkitekter. Camp Adventures tårn ved Rønnede har kvalitet, fordi det giver almindelige mennesker adgang til trætoppene, hvor man ellers aldrig kommer, og fordi skoven skærmer tårnet, så det ikke skæmmer landskabet. I Klitmøller har man formået at skabe en international attraktion af havet selv, uden udsmykning. Og besøgscenteret ved Hammershus, tegnet af Arkitema, giver adgang til det særlige sted uden at dominere.

Tønder Kommune har formuleret sine overordnede mål for kulturhistorien:

Vores mål er at gøre kulturarven mere synlig for den enkelte borger. Vi vil forstærke interessen for at bevare kulturarven og udnytte kulturarvens potentialer til at udvikle kommunen.

Der skal fortsat være plads til fornyelser i landskabet, men den fremtidige udvikling skal ske med respekt og forståelse for den fælles værdifulde kulturarv.

Akademiraadet foreslår, at Tønder Kommune nærstuderer projektet for et udsigtstårn med nøje hensyn til dette mål, og overvejer om der er andre muligheder for udvikling af en attraktion, der i højere grad udfolder og fremhæver landskabet vest for Skærbæk, mellem geest og marsk.

Der er aspekter ved projektet i Skærbæk, der bekymrer Akademiraadet på det principielle niveau.

Planprocessen omkring projektet synes at være forhastet, og mangle forankring i de værdier, kommunen selv har formuleret. Akademiraadet er ikke i tvivl om, at det er vigtigt at få revitaliseret arealet ved Skærbæk, men minder også om, at hastværk er lastværk. Det er vigtigt at tænke sig om, og få skabt en ny attraktion, der kan tiltrække gæster i årtier frem, ikke blot måneder.

Projektet synes at overse de væsentlige kvaliteter, der er i området, fremfor at fremhæve dem. Det er spændende at komme op og se ud over marsken og Vadehavet, men det kan man jo også ganske gratis, fra Gassehøje. Er der ikke bedre ting, man kunne gøre for at højne turisternes oplevelse af netop det sted?

Grundlaget i planen for arealet ved Skærbæk er fint. Der er et potentiale i at skabe en campingplads med en restaurant, for tænk hvis den restaurant kunne tage udgangspunkt i det store lokale råva-

repotentiale, der er i Skærbæk. Og skitserne til dette sted ser lovende ud. Problemet er bare, at man forestiller sig, at man kan løfte stedet yderligere ved at introducere et vilkårligt og meningsløst objekt, skabt af et berømt arkitektfirma. I London har man forsøgt noget lignende med et spiraltårn skabt af designeren Thomas Heatherwick, og det har mødt kritik fra alle sider. Det er ikke sådan, man skaber kvalitet, hverken i storbyen eller provinsen.

Venlig hilsen

AKADEMIRAADET

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademi raadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder og kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Akademi raadet står til rådighed som rådgiver i kunstneriske spørgsmål for kommunale myndigheder.